

Kinežka deška šola.

Ruski potovalec Dr. P. Pjasecky, ki je pred nekoliko leti prehodil Kino od Sajzana (Saigon) do bregov Rumenega morja, obiskal je v mestu „Han-čong-fu“ tudi kineško deško šolo. O tej šoli nam Pjasecky tako-le pripoveduje:

„Šola je bila v prostorni dvorani, dobro razsvetljena, ter na jedni strani na dvorišče odprta. Od dvorišča jo je ločila tenka mreža. Mize so bile k stenam pristavljene in pri njih so stale klopi za po jednega ali za po dva učenca. Takrat ponavljalo je kakih dvanajst učencev na glas svojo nalogo, gibajoč se pri tem opravilu v eno mer s svojim telesom. Dva priletna učitelja sta mi prišla naproti in me prosila, naj bi se usedel. Jaz sem se jima za to ponudbo zahvalil in se izgovarjal, da se ne utegnem ž njima baviti, ker sem se namenil šolsko dvorano in njeno opravilo narisati. Otroci so se mej tem dalje učili; samo včasih so od strani na me pogledovali, ter so baje mislili, mi malo ponagajati, ali bali so se kazni, ker so bili njih učitelji pričujoči. Kineški učenci se kaznujejo ravno takó kakor v Rusiji: prijemajo jih za ušesi in jih tepó s šibo. Videl sem, da so učitelji ukazali jednemu učencu v kazen klečati. Za lase prijemati, rekši lasati, ni jih možno, ker nosijo lasé v jedno ali po več kit spletene. Večina teh otrok je bila videti bolehná, a nekoliko jih je bilo prav dobro rejenih. Izmej teh poslednjih mi je posebno jeden deček dopadal zaradi svojega resnega obraza. Sedeč nasproti šolskim durim je s prstom kazal hijeroglifne vrste v svoji knjigi; čital je glasno, in koj potem ponavljal svojo nalogo na izust. Zdelo se mu ni vredno, da bi me bil samo jedenkrat pogledal. Zapazil sem vender, da je bil jedenkrat nekako nemarno povzdignil k meni svoje oči, a to tako, kakor bi hotel pogledati podobo, ki je vesela na steni. Dokončavši risanje šolske sobe, stopim k njemu in ga vprašam, koliko mu je let? Deček mi resno odgovorí, da je zvršil sedem let in to mi pokaže tudi s prsti. Pohvalil ga sem in mu dejal, da bode gotovo hodil po „veliki poti“ — tako namreč pravijo Kinezi — to je, da bode daleč prišel. Has-va-ci (dober deček) pritrjevali so mi učitelji in rekli dečku, da se mi naj priklone. Deček se takoj vzdigne iz klopi, stopi pred mene, sklene svoji ročici, vzdigne ju nad glavo in se mi priklone. Kaj bode neki iz tega dobrega dečka? Tega nikoli ne poizvemo, naj bi deček tudi postal prvi minister, kar bi ne bilo nikakor nemogoče, ker Kinezi svoja imena izpreminjajo po nekolikokrati v svojem življenji.

V Kini nimajo otroci nobenih šolskih počitnic; šola je v Kini vse leto odprta, dan za dnevom od solnčnega vzhoda do 10. ure predpoludne. Kadar odbije ura deset, gredo otroci vsak na svoj dom h kosilu. O poludne se vračajo zopet v šolo, kjer ostanejo do pete ure popoldne. Po leti v kineških šolah predpoludne ni nobenega pouka, zatorej hodijo otroci zvečer v šolo. Otroci se v šolo vzprejemajo v vsakeršni letni dóbi, a to zavoljo tega, ker se vsak učenec sam za-se uči. V kineških šolah ni vkupnih razredov; učitelj gleda samo na to, da bi nekoliko učencev h krati poučeval ter si tako nekoliko časa pridobil. Kadar otrok v šolo stopi, razloži mu učitelj najpred začetne hijeroglife; deček ponavlja te besede glasno, dokler jih ne zna iz knjige čitati in potlej na izust povedati. In tako se vsak dan nadaljuje. Šolske knjige so po vsem kinežkem cesarstvu iste. Če je to dobro in koristno, tega ne vem, ali toliko vender mislim, da ta jednakost šolskega poučevanja gotovo pripomore k temu, da ostane neštevilno prebivalstvo najstarejšega zemeljskega vladarstva združeno v jedno celóto. Od one dóbe, ko je neki Konfucijev učenec sestavil priročno knjižico za začetni nauk, preživel je vsak izobražen Kinez nekoliko let svoje mladosti, gibajoč se nad to knjižico. V šoli, kadar otrok svojo nalogo pripoveduje, kričí na ves glas; učitelj pazno posluša

tega ali ónega ter popravlja, če je kdo kaj napačnega povedal. Kadar se je otrok naučil svojo nalogo, stopi k učitelju, priklone se mu nekolikokrat, položi knjigo na mizo, obrne se s hrbtom proti njemu, ter začne ponovljati (naštevati) to, kar se je naučil. Ko učenec vse našteje, naloži mu učitelj nov odstavek, katerega se mora naučiti. Takó se nauk nadaljuje, dokler otrok ne umeje vseh 178 stikov, kateri so v „San-ci-cinu.“ Potlej dobí otrok v roke drugo knjigo, ki se imenuje „Ši-šu“ ali 4 klasične knjige. To knjigo se izučivši, dobí v roke knjigo „Čin“, ki ima v sebi 5 svetih knjig. S tem je navadno končana kinežka izomika. Tukaj naj podam čestitim bralcem samo nekoliko pojmov o teh knjigah: Prva izmej omenjenih knjig je nekaka enciklopedija, ki se začénja z besedami: „Pred svojim vstvarjenjem je bil človek svet.“ — Potlej je govor o prirojenosti sedanjega človeka; o potrebi človeške vzgoje in pouka; o različnih učnih metodah; o veliki važnosti vsakovrstnih dolžnosti do človeške družbe; o treh svetlobah (lučih); o štirih letnih časih; o petih življih in petih krepostih (ki so: ljudomilost, pravičnost, premožnost, duhovitost, in resničnost); o šestih vrstih žita; takisto o šestih vrstih domačih živali; o sedmih nečistočah; o osmih godbenih notah; devetih stopinjah sorodstva; o občni zgodovini in redu nasledništva dinastije. — Tù se navajajo vzgledi slavnih osob starega veka, in se pripoveduje o dostojanstvu, do katerega so rečene osebe dospеле s svojim delom in trudom; pripoveduje se, kako je ta ali oni znameniti mož, ne imevši papirja, pisal na bambusovo deblo; zopet, kako je drugi svojo kito okoli kakega trama ovil, da bi svojo glavo po konci vzdržal, ako bi ga spanje premagovalo; ali pa, kako si je tretji iz istega namena šilo v bok zabódel i. t. d.

Ženskih učilnic Kinezi nimajo in ženske ostajajo navadno brez vsake literarne izomike; zna se, da so nekatere žene v tem jako redke izjeme. Bele vrane bi smeli imenovati one kinežke dame, katerim je osoda dovolila, da so se vzpele do nekake višje izomike.

(Iz „Svetozora 1882. l.“ poslovenil P—ov.)

Človek,

v pogledu na njegovo telo in dušo s kratkim návodom, kakó si ohraniti in utrditi zdravje.

(Za šolo in dom sestavil **Janko Leban.**)

(Dalje.)

§. 5.

Nos, voh, okus, čut.

Vohu škoduje sprideni zrak, močni in gnjili duhi, sliz v nosu, prehlad, posebno pa duhan (tabak), kateri živce slabí in časih celó uničí. Dihati skozi usta, nij spodobno.

Ako ne rabimo duhana ter nos pridno spiramo; ako dalje z nosom večkrat čisto vodo potezamo va-se, ohranimo si nos zdrav.

Okusu škodujejo prevročé, predišavne in preslane jedí. Okus si pa ohranimo, ako radi pijemo vodo in si po jedi ž njo spiramo usta.

Čut si ohraniš, ako se pridno krečes in kožo umivaš.

§. 6.

Zobje, vlasje, nohti.

Zobje, če so zdravi in beli, nij so le človeku v krasoto, nego služijo mu tudi, da more prežvekovati in različno govoriti. Slabí zobje širijo slab duh. Dobre zobe si